

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Til
Justis- og beredskapsdepartementet
Fremsendes pr. e-post til lovavdelingen@jd.dep.no

Deres ref.:14/3692

Vår ref.:2014/01124-2

Dato:1. september 2014

Høring – Utvisning av særreaksjonsdømte utlendinger.

Det vises til høringsnotat og oversendelse datert 19. juni 2014.

Lovforslagene legger til rette for at særreaksjonsdømte utlendinger som kan utvises, faktisk blir utvist og forlater landet i den grad det er forsvarlig.

Rettslig avklaring av hva som skal ha forrang når en person både har et utvisningsvedtak som forutsetter at han skal forlate landet, samtidig som personen har en dom som forutsetter tvungent opphold og behandling i Norge, har vært ønsket og etterspurt over tid. Antallet domfelte hvor problemstillingen har blitt aktuell er ikke stort i antall, men disse sakene har så vidt mange helsefaglige, økonomiske, juridiske, sikkerhetsmessige og ikke minst etiske aspekter at det er behov for rettslig avklaring. Det var grunnlaget for at det ble nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe, jf. høringsnotatet.

De mange problemstillinger og vurderinger som er knyttet til utvisning av slike domfelte er beskrevet i høringsnotatet og kommenteres ikke nærmere herfra. I det følgende legges til grunn at man har en konkret sak hvor det foreligger et gyldig utvisningsvedtak som kan gjennomføres. Lovforslaget gir utvisningsvedtaket forrang foran særreaksjonsdommen, slik også arbeidsgruppen foreslo. Forslaget om at utvisningsvedtaket gis forrang støttes herfra.

Til saksbehandlingen forut for utvisningsvedtaket, jf. forslag til endring i utlendingsloven § 72, bemerkes herfra at det vurderes hensiktsmessig at uttalelse først innhentes fra faglig ansvarlig, og at den faglig ansvarliges uttalelse deretter oversendes påtalemyndigheten til uttalelse, slik lovforslaget angir. Etter vår oppfatning bør imidlertid ikke vedtak om utvisning treffes før påtalemyndigheten har avgitt uttalelse. Det vurderes ikke tilstrekkelig at påtalemyndigheten bare gis anledning til å gi uttalelse, slik lovforslaget nå lyder. Dette dreier seg om få og spesielle saker, og det vurderes

nødvendig at det faktisk foreligger en uttalelse fra påtalemyndigheten så man er sikret at dette har kommet frem til rette vedkommende og faktisk er blitt vurdert.

Når det gjelder informasjonsutveksling til mottakerstaten, støttes forslaget om endring i helsepersonelloven slik at helseopplysninger kan gis uten hinder av taushetsplikt og uten samtykke. Det bemerkes til lovforslaget; helsepersonelloven § 29 a, 2. ledd at ordet "soner" bør byttes ut med "gjennomfører" el.lign, da jo dette ikke dreier seg om soning av straff. Når det gjelder utlevering av straffesaksopplysninger ses det ikke å fordre lovendring, jf. høringsnotatet pkt. 6.6.3.

Til forslaget om midlertidig opphør av særreaksjonsdommen når en særreaksjonsdømt utlending utvises og faktisk forlater riket, jf. forslaget om nytt femte ledd, første punktum, i straffeloven § 39 b, bemerkes at det bør sikres notoritet over at dommen faktisk er midlertidig opphørt ved at påtalemyndigheten får underretning når den utviste særreaksjonsdømte har forlatt landet (vanligvis blitt uttransportert). Beslutning om midlertidig opphør treffes deretter av saksansvarlig statsadvokat. Beslutningen må deretter formidles til politiet slik at dette kan legges inn i strafferegisteret m.v. Dersom foreldelsesproblematikk skulle komme på spissen er det viktig å ha notoritet også på når gjennomføringen av dommen midlertidig opphørte, jf. strl § 73a jf. også § 71 i.f. Videre, når det gjelder spørsmålet om foreldelse, fremstår alternativet som følger av straffeloven § 73 a - 20 års foreldelsesfrist - som en god løsning og det beste alternativet.

Dersom utlendingen skulle returnere, uavhengig av om returen skjer før eller etter utløpet av innreiseforbud – støttes forslaget om at det er påtalemyndigheten som skal ta stilling til om reaksjonen skal opprettholdes eller opphøre, jf. strl § 39 b nytt femte ledd.

I henhold til lovforslaget vil situasjonen bli at dersom den domfelte returnerer før 3-års fristen siden siste dom er utløpt, kan påtalemyndigheten treffe beslutning om opprettholdelse og den domfelte skal ved dette bli tilbakeført til tvungen behandling. I praksis kan det gå noe tid før vedkommende kan få behandlingsplass og det antas at fengsling i medhold av strpl. § 171 annet ledd i.f. kan bli aktuell å benytte, inntil overføring/tilbakeføring til behandling kan skje.

Dersom 3-års fristen er utløpt og påtalemyndigheten beslutter opprettholdelse, skal påtalemyndigheten bringe saken inn for retten, jf. forslaget til nytt femte ledd, siste punktum, i strl § 39 b. Det er verken i lovforslaget eller i høringsnotatet omhandlet noen frist for når saken skal bringes inn for retten. Det støttes herfra at det ikke vil være nødvendig å måtte forholde seg til frister i disse helt særegne tilfellene, men at det er tilstrekkelig at dette reguleres av det som allerede fremgår av strl § 39 b annet ledd siste punktum – at behandlingen av slik sak skal påskyndes. Det bemerkes at det må påregnes at det vil gå en del tid i en slik situasjon. Det skal bl.a. oppnevnes rettspsykiatrisk sakkyndig(e) til å forestå en rettspsykiatrisk undersøkelse, jf. strpl. § 165 annet ledd nr. 3.

Når det gjelder fengsling i særreaksjonssaker, bemerkes herfra at det ville være ønskelig å få klar lovhjemmel slik at også en siktet som har blitt idømt særreaksjon kan bli sittende fengslet i medhold av strpl. § 187 ("4-ukersregelen"). Personer som er varetektsfengslet og blir dømt til tvungent psykisk helsevern (eller tvungen omsorg) vil etter ordlyden ikke fortsatt "sitte" på dommen, da § 187 direkte angir "ubetinget dom på frihetsstraff". I kommentarutgaven, Bjerke/Keiserud, 4. utg., bind I (til § 187 i pkt 9) står det "Blir siktede ikke idømt straff, men særreaksjon som nevnt i § 2 første ledd nr. 1, antas regelen i første ledd å få tilsvarende anvendelse, men ettersom slik reaksjon

bare kan idømmes en som er psykotisk eller psykisk utviklingshemmet i høy grad, må forutsetningen være at siktede overføres til en egnet institusjon inntil saken er endelig avgjort, jf. også § 188 annet ledd." I praksis er det slik at det i enkelte tilfeller kan ta noe tid før domfelte kan bli overført til egnet institusjon og det har derfor vært behov for fortsatt fengsling. Legalitetsprinsippet tilsier en klar hjemmel ved frihetsberøvelse, og det foreslås inntatt i strpl. § 187 at også en særreaksjonsdom gir hjemmel for fortsatt fengsling. I praksis har det, i mangel av klar hjemmel, blitt fremsatt ny fengslingsbegjæring i slike saker her, og det synes unødvendig tungvint.

Avslutningsvis bemerkes at det vil bli nødvendig med nye retningslinjer for samhandling og informasjonsutveksling mellom de berørte instanser dersom forslagene blir vedtatt, og det foreslås at dette kan utarbeides etter phvl § 5-2a.

Jørn Sigurd Maurud
embetsleder

Berit Sagfossen
Førstestatsadvokat

Kopi: Riksadvokaten